

BIZNIS REČNIK

A

Above the Market - nalog za kupovinu ili prodaju na berzi po ceni koja je viša od trenutne tržišne cene.

Akcept - predstavlja izjavu lica na koje se vuče menica, da će u roku dospeća menice na naplatu isplatiti menični dug u celini ili delimično.

Akceptni Kredit - kratkoročni (i srednjoročni) kredit kod koga banka dopušta komitentu nesumnjivog boniteta da, do određenog iznosa (kreditnog limita), vuče menice na nju.

Akceptni Nalog - neopoziva naredba organizaciji za obavljanje platnog prometa da sa računa izdavaoca naloga na određeni dan prenese određenu sumu novca u korist računa imaoca akceptnog naloga. Izdavaoc je u ovom slučaju dužnik a imaoc naloga je poverioc.

Akcije ili deonice - korporativne vlasničke hartije od vrednosti kojima vlasnik stiče vlasništvo u kapitalu izdavaoca akcije kao i:

- Pravo glasanja u skupštini akcionara
- Pravo na dividendu
- Pravo na udeo pri podeli likvidacione mase u slučaju da akcionarsko društvo prestane sa poslovanjem

Akcije koje glase na donosioca - akcije čiji se vlasnik (imalac) smatra nepoznatim i neodređenim akcionarem (imalac nije poimenično naveden).

Akcije koje glase na ime - se izdaju na ime njihovog vlasnika (imaoca) i u njima je navedeno ime ili firma, mesto stanovanja i zanimanje vlasnika. Ti podaci se moraju uneti u knjigu akcionara akcionarskog društva (akcionarsku knjigu).

Akcijski indeksi - odnosi koji u dimenziji vremena pokazuju relativne varijacije više akcija koje zajedno čine korpu datog indeksa i služe za apsolutno iskazivanje vrednosti korpe akcija koje indeks sadrži.

Akcionarsko društvo (ili deoničarsko društvo) nastaje udruživanjem kapitala više lica - osnivača, a na osnovu kupljenih akcija. Akcionarsko društvo se osniva ugovorom o osnivanju ako ga osniva jedan član odlukom o osnivanju. Ugovor o

osnivanju je formalizovan akt i mora se sačiniti u pismenom obliku, potpisati i overiti.

Akreditiv - instrument plaćanja kojim nalogodavac posredstvom banke stavlja korisniku akreditiva na raspolaganje određeni iznos sredstava, koji korisnik može naplatiti kada ispuni određene uslove, odnosno svoju obavezu prema nalogodavcu.

Aktiva jednog preduzeća - sva sredstva pomoću kojih se obavlja zadatak preduzeća u oblasti proizvodnje, prometa ili usluga i ostvaruju ciljevi poslovanja.

Aktivno tržište - tržište hartija od vrednosti koga karakteriše veliki broj kupoprodajnih poslova sa velikom i uravnoteženom ponudom i tražnjom, pri čemu je razlika između ponude i tražnje obično manja nego na pasivnim, odnosno mirnim tržištima.

Aktuar - soba specijalizovana za proračun rizika i verovatnoće nastanka pozitivnih ili negativnih događaja koji utiču na buduće poslovanje.

Akumulacija - izdvajanje dela profita u akumulacioni fond, ili zadržani profit (retained profit), čime se ujedno povećava osnovni kapital preduzeća.

Akvizicija - poslovna kombinacija u kojoj jedno od preduzeća, kupac/akviziter, stiče kontrolu nad neto imovinom i operacijama drugog preduzeća, koje je kupljeno/akvizitirano, u zamenu za transfer imovine, preuzimanje obaveza ili izdavanje ekvivalenata.

Akvizicija preduzeća - poslovna kombinacija između dve ili više kompanije pri čemu se one spajaju u jednu, ili jedna kompanija stiče većinski deo udela u vlasništvu druge kompanije bilo kupovinom imovine bilo udruživanjem vlasničkih interesa. U svakom slučaju, akvizitirana kompanija ili postaje deo druge kompanije ili nastavlja da posluje kao odvojeni entitet ali pod kontrolom matične kompanije.

Alfa - raciono tehničkog rizika, statistička komponenta korišćena u modernoj portfolio teoriji čija je osnovna namena pomoć investitorima pri određivanju risk/reward potencijala investicionih fondova. To je suma vrednosti koju portfolio menadžer ostvaruje svojim investicionim odlukama.

AMEX-Američka berza - druga po veličini berza u SAD. Akcije koje se kotiraju na njoj su akcije onih kompanija koje ne ispunjavaju (dosta rigorozne) uslove za kotiranje na Njujorškoj berzi (NYSE). Na Amex-u se kotiraju akcije "mlađih" firmi koje još nisu dorasle NYSE. AMEX ovo ime dobija 1952.god. a na njoj se kotira oko 900 hartija od vrednosti. Sinonim za ovu berzu je "little board."

Amortizacija - sistematsko umanjivanje vrednosti imovine tokom njenog roka trajanja. U slučaju nematerijalne imovine ili gudvila (goodwill), termin "amortizacija" se generalno koristi umesto termina "depresijacija". Oba termina imaju isto značenje.

Anuitet - iznos, odnosno ratu kojom se otplaćuje dugoročni zajam. Ovakve rate su najčešće obračunate na polugodišnjem ili godišnjem nivou i sastoje se od dela glavnice i kamate.

Arbitraža-Arbitražni poslovi - poslovi koje karakteriše istovremena kupovina i prodaja nekog dobra (valute ili robe široke potrošnje) na dva ili više tržišta na kojima postoji cenovna razlika.

Asignacija - poseban oblik izmirivanja obaveza. Asignacijom izdavalac naloga (asignant, uputilac) daje zadatak (upućuje) primaocu naloga (asignat, upućenik) da isplati određenu sumu trećem licu (asignator, primalac uputa).

Ažio i disažio Svaka hartija od vrednosti ima nominalnu i tržišnu cenu (koje po pravilu nisu iste). Nominalna vrednost hartije od vrednosti jeste ona vrednost po kojoj je ta hartija izdata i taj iznos piše na samom plaštu hartije. Tržišna vrednost hartije od vrednosti je ona vrednost koja se formira između ponude i tražnje na tržištu, ili pojednostavljeno, između kupca i prodavca.

B

Baby bond - izraz koji označava obveznicu čija je nominalna vrednost ili manja od \$1000 ili manja od nekog drugog iznosa koji se u zemlji u kojoj je obveznica izdata smatra standardnim. Ovakve, jeftinije obveznice se emituju sa namerom da se privuče ona grupa investitora koja ne raspolaže većim kapitalom.

Balon (eng. bubble) - izraz koji se koristi da opiše takozvanu "prenaduvanost" tržišta i sastoji se od dve faze. Prva faza je praćena velikim i brzim rastom cena akcija i to iznad njihove realne vrednosti. Zbog porasta cena dolazi do druge faze u razvoju balona kada većina investitora počinje da prodaje svoje akcije što dovodi do dramatičnog obaranja cena, kada tržišni balon eksplodira.

Bankarska garancija - ugovor kojim se banka obavezuje da će primaocu garancije (poveriocu iz osnovnog ugovora) isplatiti određenu sumu novca ukoliko određeno treće lice (originalni dužnik) ne ispuni svoje obaveze o roku dospelosti. Ugovor o garanciji uvek nastaje u vezi sa nekim drugim osnovnim ugovorom (o kreditu, o prodaji i slično).

Bar chart – Štapičasti grafikon - najpopularniji način grafičkog prikazivanja kretanja cena akcija na berzama. "Bar", odnosno štapić se sastoji od vertikalne

linije čiji vrh pokazuje najveću dnevnu cenu, dok dno pokazuje najnižu dnevnu cenu.

Barter poslovi - spoljnotrgovinski poslovi, u kojima dve zemlje ili dva privredna subjekta, dogovaraju uvoz i izvoz u odnosu 1:1. Obavljaju se tako što uvoznici u domaćoj valuti centralnoj banci plaćaju uvezenu robu, a izvoznici zatim od te iste centralne banke naplaćuju svoja potraživanja u svojoj valuti. Barter poslove koriste zemlje sa nedostatkom deviznih sredstava, ali se smatraju prevaziđenim oblikom bilateralnih ekonomskih odnosa.

Belex 15 - cenovni indeks Beogradske Berze kreiran sa namerom da meri promene cena akcija na berzanskom i vanberzanskom tržištu kojima se trguje metodom kontinuiranog trgovanja, a koje zadovoljavaju kriterijum za uključivanje u indeksnu korpu.

Belex Line - cenovni indeks Beogradske Berze ponderisan ukupnom tržišnom kapitalizacijom, koji se ne prilagođava za isplaćene dividende i nije zaštićen od dilutacionog efekta koji se javlja usled isplate dividendi.

Beli vitez - izraz koji se koristi za prijateljsku kompaniju koja interveniše pri taktici izbegavanja neprijateljskog preuzimanja.

Benčmarking (benchmarking) - proces kontinuiranog merenja i upoređivanja poslovnih procesa jedne organizacije u odnosu na poslovne procese najuspešnijih organizacija iz celog sveta radi dobijanja informacija koje će pomoći organizaciji da poboljša sopstvene rezultate. Vrste benčmarking-a:

1. kompetitivni (eksterni) - poredi se jedna organizacija sa drugim sličnim ili identičnim organizacijama,
2. funkcionalni - kompariraju se proizvodi, usluge, distribucija, logistika, radni procesi i dr. najboljih organizacija, nezavisno od toga kojim se poslovanjem bave,
3. interni - porede se geografski dislocirane filijale, poslovne jedinice, servisne grupe kod kojih se poslovanje sastoji od niza sličnih operacija koje se mogu lako međusobno porediti,
4. generički - sličan funkcionalnom, osim što se koncentriše na multi-funkcionalne poslovne procese koji su suština poslovanja.

Berza - pravno lice organizovano kao akcionarsko društvo koje, u skladu sa zakonom, obavlja delatnost organizovanja trgovine hartijama od vrednosti i drugim finansijskim instrumentima na berzanskom i vanberzanskom tržištu.

Berzanski indeks – izračunava se stavljanjem u odnos proseka cena određenog broja akcija u datom trenutku sa prosekom cena istih akcija iz nekog prethodnog trenutka.

Berzanski posrednik - pravno lice, čiji je osnovni cilj trgovina hartijama od vrednosti na berzi. Berzanskim posrednicima se smatraju brokeri i dileri, odnosno brokersko-dilerske kuće koje mogu biti osnovane isključivo sa tim ciljem, a mogu nastati i kao odvojena odeljenja finansijskih institucija – banaka.

Beta - mera nediverzifikovanog rizika ulaganja u hartije od vrednosti koja pokazuje odnos između prinosa od investicija u HOV i tržišnog prinosa. Beta je u suštini "volatility" neke investicije.

Big Mek Indeks - sredstvo za merenje odstupanja tržišnog deviznog kursa od kursa koji bi bio određen pomoću koncepta pariteta kupovnih moći.

Bikovi protiv medveda - standardna situacija na svakoj berzi, to je neprestana borba dve strane špekulanata, pri čemu jedna strana veruje da će cene rasti a druga da će cene padati.

Bilans stanja - deo finansijskog izveštaja (pored bilansa uspeha i pregleda protoka gotovine), koji prikazuje stanje imovine i obaveza preduzeća na određeni dan u jednoj poslovnoj godini.

Bilans uspeha - dvostrani pregled rashoda i prihoda u određenom vremenskom periodu. Ovaj računovodstveni izveštaj se sastoji od leve i desne strane (zbog toga je dvostrani pregled).

Bilansni leverage - odnos ukupnog duga i akcionarskog kapitala sa namerom da pokaže koliko pozajmljenog dugoročnog kapitala preduzeće angažuje po svakom dinaru sopstvenog kapitala.

Blue chip kompanija - velika, bonitetna, često internacionalna kompanija koja ima visoku reputaciju u poslovnom svetu i za koju investitori znaju da posluje sa visokim prihodima. Uglavnom isplaćuju dividende, ali i zadržavaju i uvećavaju kapital. Blue chip kompanije imaju dugačku tradiciju u poslovanju, i sposobne su da prevaziđu negativne tržišne periode bez većih problema.

Bonitet - formalna i materijalna svojstva subjekta koja ga čine sigurnim dužnikom, bilo da je reč o banci u koju se ulažu sredstva ili o preduzeću kome se daju kredit. Bonitet banke kao dužnika zavisi od njene kreditnesposobnosti i likvidnosti.

Brokersko dilersko društvo - pravno lice organizovano kao akcionarsko društvo koje delatnosti obavlja na organizovanom tržištu u skladu sa Zakonom o hartijama od vrednosti.

Buduća ekonomska beneficija - potencijal da se doprinese, direktno ili indirektno, gotovinskom toku i ekvivalentima gotovine preduzeća. Potencijal može da bude produktivan, to jest, onaj, koji je deo operativnih

aktivnosti preduzeća. On, takođe, može da bude u formi konvertibilnosti u gotovinu ili gotovinske ekvivalente ili sposobnosti da smanji gotovinske odlive, kao onda kada alternativni proizvodni proces snižava troškove proizvodnje.

Buduća vrednost novca - vrednost sadašnjeg novčanog iznosa u nekom budućem vremenu procenjena sa datom kamatnom stopom.

C

Call opcija - opcijski ugovor koji kupcu opcije daje pravo da određenog dana ili u određenom roku od emitenta kupi određenu količinu hartija od vrednosti po ugovorenoj ceni (strike price).

CAPM - teorijski model vrednovanja određene imovine, bilo hartije od vrednosti ili preduzeća. CAPM je skraćenica od "Capital Assets Pricing Model" što znači model za određivanje kapitalne imovine. CAPM pokazuje tržišnu međuzavisnost između prihoda od investicija i rizika koji je određen iznosom bete.

Cash Flow analiza-Analiza novčanih tokova - postupak analize finansijskog poslovanja preduzeća koja uzima u obzir sve prilive i odlive novca jedne kompanije u određenom periodu. Analiza novčanih tokova je veoma važna pri određivanju likvidnosti preduzeća i pokazuje visinu raspoloživih sredstava za interno finansiranje (samo-finsiranje) kao i za mogućnost vraćanja zajmova, na osnovu koje se utvrđuje optimalna granica zaduženja.

CBOE - skraćenica od Chicago Board Options Exchange, odnosno Čikaške opcijske berze. Čikaška opcijska berza je osnovana 1973. godine, a danas je najveće tržište opcija na svetu sa preko milion ugovora dnevno.

Cena opcije - mogućnost koju kupac plaća emitentu opcije da u određenom periodu ili na tačno određeni dan od emitenta kupi ugovoreni broj hartija od vrednosti po ugovorenoj ceni.

Centralni registar hartija od vrednosti - akcionarsko društvo koje obavlja poslove jedinstvene evidencije o zakonitim imaćima hartija od vrednosti i drugih finansijskih instrumenata i o pravima iz tih hartija, odnosno instrumenata, zatim o pravima trećih lica na hartijama od vrednosti i drugim finansijskim instrumentima i o tim licima, kao i poslove kliringa i saldiranja hartija od vrednosti i kliringa i saldiranja novčanih obaveza i potraživanja nastalih po osnovu poslova sa hartijama od vrednosti i obavlja druge poslove u skladu sa Zakonom o hartijama od vrednosti.

Cesija - ustupanje potraživanja ili prava pismenom izjavom poverioca (cedenta) u korist novog poverioca (cesionara). Sklapanjem ugovora o cesiji novi poverilac stupa na mesto sadašnjeg. Dužnik ne mora biti obavešten o ovom poslu, a takođe se ne mora tražiti njegova saglasnost. Ali, uobičajeno je da se dužnik ipak obaveštava, da ne bi izvršavao svoju obavezu prema starom poveriocu.

Churning-Talasanje - praksa koju koriste nemoralni brokeri kada zloupotrebljavaju klijentov račun hartija od vrednosti praveći česte i velike transakcije, zanemerajući klijentov interes.

Crni ponedeljak - naziv za ponedeljak, 19. Oktobar 1987, dan kada je na Njujorškoj berzi zabeležen rekordan pad akcija. Tog dana industrijski prosek je pao čak za 22.6%, a ukupna tržišna vrednost akcija za 500 milijardi dolara, što je najveći pad u istoriji.

Crni vitez - sinonim za preduzeće koje želi da preuzme neko drugo preduzeće koje ne želi da bude preuzeto, odnosno daje neprijateljsku ponudu za preuzimanje.

Crossover - termin koji se koristi u tehničkoj analizi za označavanje momenata za prodaju ili kupovinu hartija od vrednosti.

Cvrsta valuta - izraz za valute ekonomski i politički stabilnih zemalja.

D

Damping cena - specijalno kreirana cena, utvrđena na veoma niskom nivou sa namerom osvajanja tržišta. Ovakve cene su često niže i od troškova proizvodnje, pa može da se dogodi da prodavac posluje i sa gubitkom.

DAX - Nemački cenovno ponderisani indeks akcija, koji sadrži 30 vodećih akcija kojima se trguje na Frankfurtskoj berzi. DAX 100 je prošireni DAX indeks, koji sadrži 100 najboljih akcija na tržištu.

Depo račun - vlasnički račun hartija od vrednosti, na kome se nalaze akcije kojima pojedinac želi da trguje. Kako se akcije nalaze u elektronskom obliku, pre prodaje se moraju deponovati na ovaj račun, da bi se napravila razlika između svih akcija koje jedno lice poseduje i onih koje želi da proda u određenom momentu.

Depozit - ulaganje novčanih sredstava (tj. sama novčana sredstva) na računu kod banaka ili štedionica. Ulagatelj novčanih sredstava naziva se deponent, a

organizacija kod koje se sredstva ulažu depozitar .S obzirom na pravo raspolaganja ovim sredstvima od strane ulagača depoziti mogu da budu po viđenju i oročeni depoziti. Depoziti po viđenju mogu se podići sa računa kod banaka u svako doba i njima se može raspolagati kao i gotovim novcem. Oročeni depoziti mogu se podići sa računa kod banke tek po isteku ugovorenog roka.

Depozitne potvrde - hartija od vrednosti koje po pravilu velike i poznate kompanije (na Njujorškoj berzi listirane su u formi ADRs hartije General Electrica, Nokie, itd.), izdaju u inostranstvu ali izdaju ih i kompanije sa slabijom reputacijom, kao što su depozitne potvrde na tržištima u razvoju (EDRs).

Depresija - silazna faza u jednom priprvrednom ciklusu, ekonomska kriza koja se može odnositi na industriju ili tržište.

Derivati - hartije od vrednosti čija je vrednost određena nekom drugom hartijom od vrednosti. Najbolji primer derivata su opcije na akcije, jer njihova vrednost direktno zavisi od cene akcije na koju se opcija odnosi.

Devalvacija - smanjenje spoljašne vrednosti valute jedne zemlje prema jednoj ili više stranih valuta i/ili zlatu. Vršiti se merama države ili monetarnih vlasti.

Devizni bilans - isto što i platni bilans, osim što se u njemu beleže transakcije koje su naplaćene ili isplaćene u toku jednog perioda nezavisno od toga da li su te transakcije nastale u tom periodu, nekom prethodnom ili će nastati u nekom budućem (npr. ugovor je sklopljen prethodne godine i isporuke se vrše u nekoliko godina, a isplata je ove godine - čitava transakcija će biti u deviznom bilansu, dok će u platnom biti samo deo transakcije u iznosu robe koja je isporučena ove godine).

Devizni kurs - cena valute jedne zemlje izražena u valuti druge zemlje. U normalnim prilikama devizni kurs se kreće oko deviznog pariteta tj. zvanično utvrđene vrednosti nacionalnog novca izražene u zlatu, specijalnim pravima vučenja ili nekoj stabilnoj valuti.

Preko deviznog kursa se uspostavlja veza između cena u zemlji i u inostranstvu. Postoji nekoliko vrsta deviznih kurseva:

1. fiksni - koji su određeni od strane centralne banke,
2. puzajući - kod kojih je propisan raspon mogućih dnevnih promena,
3. fleksibilni - čije kretanje nije ničim ograničeno,
4. vođeni - to je posebna vrsta fleksibilnih kurseva, s tim što centralna banka interveniše iz deviznih rezervi. Primenjuje se u SAD, Japanu, Kanadi i drugim zemljama,
5. višestruki - istovremeno se primenjuje više kurseva, (primenjivali su se u Južnoj Americi i Jugoslaviji)

Diler - samostalni trgovac hartijama od vrednosti (može biti fizičko lice ili firma) koji posreduje u kupovini i prodaji hartija od vrednosti za svoje klijente.

Diskont - vezuje se za određeni popust. Osnovne vrste diskonta su: količinski, sezonski, gotovinski i diskont po osnovu plaćanja unapred.

Količinski diskont je vrsta diskonta koji prodavac nudi za količinski velike narudžbine. Sezonski diskont je vrsta diskonta koji se nudi za kupovinu određenih sezonskih proizvoda koji se daje u cilju prodaje ovih proizvoda pri kraju sezone.

Gotovinski diskont se daje kupcu ako plati kupljenu robu u dogovorenom vremenskom periodu. Diskont po osnovu plaćanja unapred se dobija ako se roba plati pre dogovorenog roka.

Sve ove vrste diskonta se ogledaju u tome da prodavac po nekom od ovih osnova odobri kupcu određeni popust u ceni, tj. kupac je u mogućnosti da istu robu kupi po nižoj ceni. Trgovci i drugi poslovni ljudi kreiraju mnoge druge nove tipove diskonta da bi unapredili konkurentnost svoje cenovne politike.

Diskrecioni dohodak - deo ukupnog dohotka potrošača koji ostaje slobodan zapotrošnju, nakon podmirenja osnovnih životnih potreba.

Diverzifikacija rizika - deo investicione politike ulagača kapitala. Cilj joj je postizanje što veće zaštite od rizika (opasnosti) da se ulaganjem u hartije od vrednosti samo jednog emitenta ne pretrpi gubitak zbog njegovog stečaja.

Dividenda - deo profita koji akcionar naplaćuje na osnovu svoje akcije a čiju visinu određuje skupština akcionara u zavisnosti od rezultata poslovanja preduzeća i u skladu sa pravilima akcionarskog društva. Obično se utvrđuje u procentu od vrednosti akcije, a taj procenat se menja u zavisnosti od ostvarenog poslovnog rezultata.

Događaji nakon datuma Bilansa stanja - događaji, i povoljni i nepovoljni, koji nastaju između datuma Bilansa stanja i datuma kada se finansijski izveštaji autorizuju za izdavanje. Mogu da se identifikuju dva tipa događaja:

1. oni koji pružaju dokaze o uslovima koji su postojali na datum Bilansa stanja (događaji koji se prilagođavaju nakon datuma Bilansa stanja) i
2. oni koji ukazuju na uslove koji su nastali nakon datuma Bilansa stanja (događaji koji se ne prilagođavaju nakon datuma Bilansa stanja).

Dohodak - povećanje ekonomskih beneficija tokom računovodstvenog perioda u formi priliva ili povećanja imovine ili smanjenja obaveza koja rezultuju povećanjem sredstava, osim onih koji se odnose na doprinose od učesnika u

sredstvima.

Dow Jones Index - indeks akcija Njujorške berze, koji datira od 1897. godine, a redovno ga izračunava "Wall Street Journal" za akcije industrijskih i komunalnih preduzeća i železnice. Izračunava se i objavljuje dnevno za veoma mali broj blue chip kompanija, na svaki sat u toku berzanskog sastanka. Tada se izračunavaju tri indeksa odvojeno: industrijski, transportni i komunalni, koji zbirno čine globalni Dow Jones Index.

Drugorazredna akcija - izraz za akcije slabijeg kvaliteta, odnosno akcije sa visokim novoom rizika i slabijom tržišnom kapitalizacijom. Ove hartije su inferiornije u odnosu na blue-chip akcije, generišu niže zarade i ne isplaćuju velike dividende.

Društvo kapitala - jedan od dva osnovna oblika preduzeća, pored društva lica. Može biti akcionarsko društvo i društvo sa ograničenom odgovornošću.

Društvo sa ograničenom odgovornošću je društvo u kome svaki od ulagača učestvuje sa određenim ulogom. Ulozi se mogu sastojati od novca, stvari i materijalnih prava. Članovi društva snose rizik za poslovanje društva samo do visine svog uloga. Postoji donja granica visine novčanog kapitala društva kao i najmanji novčani udeo svakog člana društva. Ulagачi mogu slobodno raspolagati svojim ulozima. Broj članova društva je ograničen.

Akcionarsko društvo (korporacija, kompanija) – društvo koje svoj početni kapital formira prodajom akcija budućim akcionarima, odnosno vlasnicima preduzeća. Kapital društva se povećava izdavanjem novih akcija i zadržavanjem profita i njegovog reinvestiranja. Pojedinačni vlasnici akcija za obaveze preduzeća odgovaraju samo uložnim kapitalom. Poslove akcionarskog društva vodi upravni odbor direktora, na čelu sa direktorom preduzeća.

Društvo lica - jedan od dva osnovna oblika preduzeća, pored društva kapitala. Preduzeće može biti sopstveno, tj. preduzeće u pojedinačnom vlasništvu – postoji jedan jedini vlasnik preduzeća, koji istovremeno donosi sve odluke, zadržava punu vlasničku i poslovnu kontrolu, a može biti i ortakluk, tj. partnersko preduzeće – kada više pojedinačnih lica udružuju imovinu i saglasno donose poslovne odluke, upravljaju preduzećem i dele profit. Ovaj oblik organizovanja preduzeća omogućava formiranje veće mase kapitala, a ortaci neograničeno solidarno odgovaraju za obaveze društva. Uobičajeno je da se ortakluci obrazuju u profesionalnim delatnostima, gde su lične sposobnosti i kvalifikacije ortaka važnije od količine kapitala kojim raspolažu.

Društvo sa ograničenom odgovornošću d.o.o. - društvo koje, radi obavljanja delatnosti, osnivaju pravna ili fizička lica koja ne odgovaraju za obaveze (dugovanja) društva, a snose rizik za poslovanje društva do visine svog

uloga. Ulozi članova društva čine osnovni kapital društva. Osnivanje i organi društva su identični kao kod akcionarskog društva.

Državna trgovina - trgovina u kojoj je država ili glavni kupac ili glavni snabdevač. Država ispoljava najveći uticaj u oblasti spoljne trgovine, uticaj koji se ne oseća u toj meri u drugim sektorima privrede.

E

EBIT - skracenica od "Earnings Before Interest And Tax" i označava obračun profita bez kalkulisanja poreza i kamata. EBIT predstavlja prikaz profitabilnosti kompanije i računa se po sledećoj formuli:

EBITD - obračunava zaradu kompanije ali bez uključivanja poreza, kamata, depresijacije i amortizacije u kalkulaciju zarade.

EDIFA CT- EDI for Administration, Commerce and Transport je akronim za Elektronsku razmenu podataka u administraciji, trgovini i transportu. EDI (Electronic Data Interchange) je skup standarda UN za elektronsku razmenu strukturiranih podataka (poslovnih dokumenata) i poslovnih informacija između povezanih računara odnosno partnera.

Efektivna kamatna stopa - stopa koja prikazuje jedan kredit stvarno kosta. Na visinu efektivne kamatne stope utiče kamatna stopa kao i sve naknade koje klijent mora da plati banci prilikom uzimanja kredita, kao i visina garantnog depozita ukoliko je isti potreban i dužina otplate kredita.

Efektivni kamatni metod - metod izračunavanja amortizacije finansijske imovine ili finansijskih obaveza korišćenjem efektivne kamatne stope. Efektivna kamatna stopa je stopa koja tačno eskontuje očekivano usmerenje budućih gotovinskih plaćanja, kroz dospeće ili sledećeg na tržištu zasnovanog datuma ponovnog određenja cene koštanja tekućeg neto bilansnog iznosa finansijske imovine ili finansijske obaveze.

Ta kalkulacija treba da uključuje sve honorare plaćene ili dobijene između strana u ugovoru. Efektivna kamatna stopa se ponekad izražava nivoom prihoda od kamate do dospeća ili do sledećeg datuma ponovnog određenja cene koštanja i interne stope prinosa finansijske imovine ili finansijske obaveze za taj period.

Eksterna stopa prihoda - modifikovana interna stopa prihoda i koristi se kod procene efikasnosti investicijskih projekata primenom realno procenjene reinvesticijske stope. Eksterna stopa prihoda se izračunava kada se zbir neto

sadašnjih vrednosti izdataka diskontuje reinvesticijskom stopom a zatim izjednači sa zbirom budućih vrednosti primanja.

Ekvivalenti gotovine - kratkoročne, visoko likvidne investicije koje su lako konvertibilne za poznat iznos gotovine i koje su predmet neznatnog rizika promene vrednosti.

Elektronsko poslovanje-E business - razmena informacija, uspostavljanje poslovnih veza i vođenje poslovanja putem telekomunikacionih mreža.

Elektronsko poslovanje obuhvata sve one oblike poslovanja koji se mogu odvijati pre svega preko interneta (ali i intraneta), i obuhvata: poslovanje orijentisano prema potrošačima (business to consumer), poslovanje orijentisano prema drugim poslovnim subjektima (business to business), poslovanje unutar organizacije i realizovanje veza sa državnim institucijama.

Emisija iznad nominalne vrednosti - emisija hartija od vrednosti gde kupac hartija po akciji plaća veći iznos od nominalne vrednosti.

EPS-Zarada po akciji - Earnings per Share (EPS) je jedan od najčešće korišćenih koeficijanata pri proceni poslovanja jednog akcionarskog društva.

Eurodolar - dolar koji je stečen od strane banke van SAD i korišćen direktno ili indirektno, posle konverzije u drugu valutu, za pozajmljivanje nekom nebankarskom klijentu. Znači, pojam eurodolar odnosi se na kratkoročne depozite u dolarima, a ne u nacionalnoj valuti.

Evropska Centralna Banka-ECB - institucija koja je oformljena u trećoj fazi stvaranja Evropske monetarne unije (EMU) i to 1. januara 1999. Ona se javlja kao naslednik Evropskog monetarnog instituta smeštenog u Frankfurtu i funkcioniše u okviru Evropskog Sistema Centralnih Banaka (ESCB).

F

Factoring - posao kojim se potraživanja od kupaca prodaju (uz diskont tj. umanjena za kamatu) specijalizovanim finansijskim institucijama (faktorima) pre roka dospeća za naplatu.

Federalni Sistem Rezervi (FED) (Federal Reserve System) je sistem finansijskih institucija, koji je uspostavljen u Sjedinjenim Američkim Državama, 1913. godine, u cilju preuzimanja uloge centralne banke, ali formiranjem jednog obuhvatnijeg sistemskog okvira za kontrolu nad poslovnim bankama i svim finansijskim tokovima.

Fibonačijev red - (Fibonačijevibrojevi) je izum slavnog Italijanskog matematičara Leonarda Fibonačija koji je živeo u 12. veku.

Fibonačijevibrojevi su niz brojeva u kome je svaki sledeći broj u nizu zbir dva predhodnabroja. Ako se polazi od 1, niz izgleda ovako: 1, 1, 2, 3, 5, 8, 13,21...itd. U ovakvom nizu, svaki broj je veći od predhognog za oko 1,618 puta. Ono zbog čega je Fibonačijev red značajan za investitore ifinansijske analitičare je to što se cene na tržištu često kreću u skladu sanizom iz Fibonačijeve studije, te je svoju svrhu našao i pri predviđanju promenatrendova.

Fiktivna prodaja - \"wash sale\" je oblik varanja na berzi koji je, naravno, zabranjen. To je berzanska manipulacija pri kojoj se javlja iluzija da je transakcija na berzi obavljena, što u stvari nije slučaj.

Finansijski derivati - finansijski instrumenti koji predstavljaju standardizovani ugovorni odnos dve ili više strana, kod koga realizacija standardizovane ugovorene obaveze zavisi od ispunjenja prethodno ugovorenih uslova.

Finansijski leverage - odnos finansijske zaduženosti koji procenjuje efekat poslovanja i sposobnost preduzeća u podnošenju rizika od zaduživanja. Ovaj ratio kvantifikuje rizik poslovanja izazvan visinom fiksnih finansijskih rashoda, tj kamata na pozajmljeni kapital.

FX Swap - su poslovi razmene dve devizne valute na dva različita datuma izmedju dve finasijske institucije. Ovakvi ugovori se smatraju finasijskim derivatima i moguće ih je obavljati samo ukoliko institucije imaju potpisan ugovor o limitiranom trgovanju derivatima.

G

Gild - u prevodu sa engleskog znači pozlatiti, a u svetu investiranja se odnosi na hartije od vrednosti visokog kvaliteta, sa stabilnim i fiksnim prihodima i veoma malim rizikom.

Godišnji izveštaj - izveštaj koji vlasnicima prezentuje uprava nekog preduzeća. U tom izveštaju opisano je poslovanje u protekloj godini, a takođe sadrži i planove razvoja preduzeća u budućnosti.

Going concern - termin koji se upotrebljava za kompanije koje su sposobne da opstanu na tržištu i posluju zauvek u relativnom smislu.

Grantovi vlade - pomoć strane vlade u formi transfera resursa za preduzeće u zamenu za prošlo ili buduće ponašanje u skladu sa izvesnim uslovima koji se odnose na operativne aktivnosti tog preduzeća.

Grejs period - (eng. Grace period) je period mirovanja, tj. vremensko odlaganje izvršenja neke obaveze. Ovaj pojam se vezuje za dugoročni kredit kojim se finansira neka investicija.

Gudvil-Goodwill - (eng. Goodwill) je ugled preduzeća, tj. njegova unutrašnja vrednost. Goodwill predstavlja dobar glas i reputaciju neke kompanije koja može dovesti do povećanja prihoda u budućnosti i samim tim povećanja vrednost preduzeća.

H

Harami - izraz koji se koristi da opiše potencijalnu promenu trenda pojedine akcije ili indeksa. Uzevši u obzir dva trenda, uzlazni i silazni, Harami može biti "bullish" i "bearish." Harami koriste investitori koji su upoznati sa karakteristikama tehničke analize.

Hartije od vrednosti - elektronski investicioni instrumenti koji glase ne ime i koji svojim zakonitim imaojcima daju određena prava i obaveze u skladu sa zakonom i konkretnom emisijom. Hartije od vrednosti su izraz vlasničkog (u slučaju akcija), potencijalno vlasničkog (u slučaju opcija) ili kreditnog (u slučaju obveznica) aranžmana između izdavaoca i zakonskog imaooca hartije od vrednosti. Hartije od vrednosti sadrže:

1. oznaku vrste hartije od vrednosti,
2. oznaku klase, odnosno serije hartije od vrednosti ako je izdavalac izdao više klasa, odnosno serija hartija od vrednosti iste vrste,
3. naziv, sedište i matični broj izdavaoca hartija od vrednosti,
4. naziv, sedište i matični broj pravnog lica, odnosno ime, prezime, adresu i jedinstveni matični broj fizičkog lica na čije ime glasi hartija od vrednosti,
5. nominalnu vrednost celokupne emisije hartija od vrednosti,
6. nominalnu vrednost hartija od vrednosti, odnosno knjigovodstvenu vrednost ako se akcije izdaju bez nominalne vrednosti,
7. opis prava i obaveza koje hartija od vrednosti sadrži i način njihovog ostvarenja,
8. datum izdavanja, odnosno upisa hartije od vrednosti u Centralni registar.

Hedging-Hedžing - Hedžing (engl. Hedging) je strategija investiranja koja obuhvata ulazak u novu investiciju koja treba da pokrije moguće gubitke neke druge investicije. Hedžing se najčešće koristi kombinovanjem jednog promptnog i jednog terminskog posla sa suprotnom pozicijom u cilju izbegavanja rizika skoka ili pada cena, a sve u cilju smanjenja gubitaka.

Hipotekarna banka - specijalizovani finansijski posrednik koji pokriva deo tržišta kapitala čiji je osnovni cilj davanje komunalnih zajmova i hipotekarnih kredita sektoru stanovništva Sredstva se uglavnom prikupljaju emitovanjem, na osnovu prikupljenih hipoteka, dugoročnih hipotekarnih založnica koje se vrednuju na tržištu hartija od vrednosti.

Holding kompanija - kompanija koja upravlja drugim pravno samostalnim kompanijama i to tako što poseduje paket akcija tih preduzeća. Ako se bavi isključivo upravljanjem portfoliom akcija preduzeća, reč je o čistoj holding kompaniji. Ako je cilj holding kompanije da ovladava drugim preduzećima, tada je reč o kompaniji-majci, a pripojena preduzeća predstavljaju kompanije-ćerke.

Imovina holding kompanije se sastoji od akcija drugih preduzeća, pa se prihod ostvaruje na osnovu dividendi i kamata. Holding kompanija može u sebi da sadrži finansijske institucije koje se javljaju kao trgovci na tržištu kapitala.

IBANIBAN - skraćenica od International Bank Account Number i predstavlja jedinstveni broj međunarodnog tekućeg računa sastavljen od 34 alfa-numerička znaka. IBAN precizno identifikuje državu, banku i klijentov račun u banci čime se omogućava automatizam pri procesuiranju i postupanju po nalogima klijenata. Banke uglavnom naplaćuju skuplje svoje usluge platnog prometa ukoliko na nalogu nije upisan IBAN broj i SWIFT adresa korisnikove banke.

IBOR - IBOR (Interbank Offered Rate) predstavlja referentnu kamatnu stopu koja se koristi između najlikvidnijih finansijskih institucija. IBOR je najniža kamatna stopa, odnosno cena pozajmljenog kapitala između banaka visokog kredibiliteta. Na osnovu IBOR stope se formiraju ostale kamatne stope na tržištu kapitala i to po principu da je kamatna stopa veća što je kredibilitet dužnika slabiji.

Indeks cena - odnos proseka cena određenih roba u datom trenutku sa prosekom cena izračunatim za neki prethodni period. Služi kao pokazatelj kretanja nivoa cena u vremenu - ako je indeks npr. 104%, znači da je došlo do porasta cena za 4%.

Indirektna emisija hartija od vrednosti - postupak emisije u kome se za distribuciju koriste usluge investicionih banaka, koje u ovom poslu nastupaju kao posrednici između emitenta i kupaca hartija od vrednosti.

Indosament - pisana izjava o prenosu prava koja uživa lice koje u svom vlasništvu ima tu HOV. Indosamentom se vlasništvo i ostala prava dotadašnjeg imaoa HOV (indosanta) prenose na drugo lice (indosatara). Indosator ne mora biti označen, jer se indosament može sastojati samo od potpisa indosanta i to je blanko indosament. Ova pisana izjava se daje jednom od sledećih klauzula: \\umesto nama platite...\\, \\vrednost primljena u robi...\\. Indosament sadrži podatke o mestu i datumu prenosa prava, pečat i potpis indosanta. Indosament se uglavnom ispisuje na poleđini HOV, ali može i na licu HOV.

Indosament ima trostruku funkciju:

1. transportnu (prenos prava); sva prava iz HOV se prenose na indosatara,
2. garantnu (preuzimanje garancije); indosant i svi ostali potpisnici HOV jemče zakonskom vlasniku HOV za akcept isplate,
3. funkciju legitimacije (dokaz o posedovanju).

Inflacija - pojava koja se manifestuje kroz opšti porast cena. Glavni uzrok inflacije je povećanje mase novca u opticaju po stopi koja je iznad stope rasta proizvodnje.

Inflacijski štiti - postupci i mere sprovedene sa ciljem zaštite imovine i investicija od inflatornih kretanja. Najčešće se preduzimaju mere ulaganja u veoma likvidnu

Institucionalni investicioni fondovi - grupacije individualnih investitora kao i penzioni fondovi i osiguravajuće kompanije.

Institucionalni investitor - pravno lice čija je osnovna delatnost finansiranje investicija kupovinom hartija od vrednosti na primarnom tržištu, direktno od emitenta, sa ciljem prodaje tih hartija od vrednosti na berzi ostvarujući pozitivnu razliku u ceni. Ovakvom oplodnjom kapitala se stvara mogućnost isplaćivanja investitora koji su inicijalno uložili svoj novac u ovakve kompanije.

Institucionalno tržište - tržište kratkoročnih hartija od vrednosti (hartija sa rokom dospeća do jedne godine) na kome nastupaju velike korporacije i finansijske institucije ulažući višak slobodnih sredstava ili nadoknađujući manjak novčanih sredstava emisijom kratkoročnih hartija od vrednosti.

Interesna arbitraža - posao kojim se želi ostvariti dobit po osnovu ulaganja novca na različitim finansijskim tržištima sa različitim kamatnim (interesnim) stopama.

Interna emisija akcija - emisija hartija od vrednosti pri čemu se one dele zaposlenima u preduzeću i vlasnicima samog preduzeća. Osnovna karakteristika interne emisije hartija od vrednosti je da ona ne menja imovinski bilans preduzeća, odnosno ne povećava veličinu sredstava preduzeća, već samo dovodi do promene vlasničke strukture preduzeća.

Interna stopa prinosa - diskontovana stopa koja svodi neto sadašnju vrednosti svih novčanih tokova jednog projekta na nulu. Interna stopa prinosa se koristi prilikom kapitalnog budžetiranja (ocena finasijske efikasnosti) kao mera za poređenje profitabilnosti između više investicionih projekata.

Investiciona banka Investiciona banka je banka čija je delatnost odobravanje dugoročnih zajmova investicionog karaktera. Potrebna sredstva za svoj rad one pribavljaju od ostvarene akumulacije ili izdavanjem vlastitih obveznica. Izraziti predstavnik ove vrste banaka je hipotekarna banka, koja svoja sredstva pribavlja izdavanjem založnica.

Investicioni andjeo - bogate individue koje plasiraju svoj kapital u visoko rizične "start-up" projekte sa velikim potencijalnim profitom. Osnovna aspiracija za ulaganje u ovakve projekte i pored visokog stepena rizika je sticanje suvlasničke pozicije u projektu koji može da ostvari veliki profit.

Investicioni fond - posrednik između pojedinaca kao investitora i preduzeća ili države kao emitenta vrednosnih papira. Investicioni fond, u stvari, predstavlja portfolio akcija, obveznica i ostalih hartija od vrednosti kupljen udruženim sredstvima individualnih investitora, kojim upravlja profesionalna investiciona kompanija.

Izvršna cena Izvršna cena (strike price, exercise price) je cena koja je ugovorena u poslovima trgovine opcijama i varantima. To je cena po kojoj kupac call opcije može da kupi predmet opcije ili cena po kojoj će kupac put opcije moći da proda predmet opcije.

J

Jednostavna ili prosta kamata Jednostavna ili prosta kamata je kamata plaćena na inicijalno pozajmljeni iznos novca, odnosno na glavnica duga. Jednostavna ili prosta kamata je funkcija tri varijable:

- Glavnice kao pozajmljenog iznosa;
- Kamatne stope kao cene vremenske upotrebe novca;
- Vremenskog razdoblja za koje je novac pozajmljen.

Prosta kamata se računa po sledećoj formuli: $ip = Nq \cdot i \cdot n$, ip – prosta kamata,

i – kamatna stopa, n – broj vremenskih perioda, Nq – iznos glavnice duga

Joint venture - (zajedničko ulaganje) je oblik međunarodnih investicija putem kojih se ostvaruju poslovni poduhvati trajnog karaktera uz angažovanje partnera iz različitih zemalja. Motiv partnera koji ulaze u joint venture jeste zajedničko ulaganje sredstava, zajedničko preduzetništvo, (zajedničko) snošenje rizika i podela dobiti.

K

Kapitalni dobitak - suma kapitala prikupljena putem emisija hartija od vrednosti, koja je veća od nominalne vrednosti emitovanih akcija, odnosno razlika između ukupne nominalne (knjigovodstvene) vrednosti emitovanih akcija i sredstava prikupljenih emisijom (tržišne vrednosti).

Kastodi banka - banka koja ima dozvolu Komisije za hartije od vrednosti za obavljanje poslova vođenja računa hartija od vrednosti za račun klijenata i postupanja po nalogu klijenata i obavlja druge poslove u skladu sa Zakonom o tržištu hartija od vrednosti. U okviru svoje delatnosti, kastodi banka obavlja sledeće poslove:

1. otvara i vodi račune hartija od vrednosti kod Centralnog registra u ime i za račun zakonitih imalaca - svojih klijenata (vlasnički račun hartija od vrednosti),
2. otvara i vodi račune hartija od vrednosti kod Centralnog registra, u ime kastodi banke, a za račun zakonitih imalaca - svojih klijenata, odnosno u ime svojih klijenata koji nisu zakoniti imaoци tih hartija, a za račun zakonitih imalaca (zbirni kastodi račun),
3. izvršava naloge za prenos prava iz hartija od vrednosti i naloge za upis prava trećih lica na hartijama od vrednosti i stara se o prenosu prava iz tih hartija,
4. naplaćuje potraživanja od izdavalaca po osnovu dospelih hartija od vrednosti, kamata i dividendi za račun zakonitih imalaca tih hartija i stara se o ostvarivanju drugih prava koja pripadaju zakonitim imaoциma hartija od vrednosti koji su njeni klijenti,
5. pruža usluge pozajmljivanja hartija od vrednosti,
6. obaveštava akcionare o godišnjim skupštinama akcionarskih društava i zastupa ih na tim skupštinama,
7. po ovlašćenju klijenta stara se o izvršavanju poreskih obaveza klijenta po osnovu hartija od vrednosti čiji je klijent zakoniti imalac,

8. obavlja druge poslove u skladu sa zakonom kojim su uređeni investicioni fondovi i dobrovoljni penzijski fondovi i drugim zakonom i pravilima poslovanja kastodi banke.

Kineski zid - termin koji se koristi kao sinonim za proces čuvanja poverljivih informacija unutar različitih odeljenja jedne multi-servis kompanije. Kineski zid je u suštini etički kodeks koji svi zaposleni jedne firme moraju da poštuju u cilju sprečavanja izliva poverljivih informacija o klijentima izvan sistema. Klijenti moraju takođe imati poverenja u ovu kategoriju zbog razgranate mreže klijenata koju ovakve kompanije najčešće poseduju.

Klimaks - period kada se na tržištu menja trend koji je dugo trajao, odnosno tačka kada je jedan, recimo kupovni trend, na svom vrhuncu i kada je dostigao tačku preko koje ne može da pređe.

Klin - termin koji se koristi u tehničkoj analizi i opisuje cenovni grafikon na kome su ucrtane dve linije, jedna koja povezuje cenovne vrhove ("peaks") i druga koja povezuje cenovna dna ("bottoms"). U zavisnosti od pravca u kom su linije okrenute, odnosno od cenovnog trenda, klin može biti uzlazni ili silazni. Ukoliko dođe do penetracije gornje linije, to je karakteristika bikovskog probijanja cene (bullish breakout), a ukoliko se cena spusti ispod donje linije, to je karakteristično medveđe probijanje cene (bearish breakout).

Kliring - zbirno vođenje računa učesnika u platnom prometu i utvrđivanje prava i obaveza po osnovu hartija od vrednosti i novčanih sredstava u vezi sa poslovima sa hartijama od vrednosti. Kliring je bilateralni platni sporazum nastao sa ciljem izbegavanja plaćanja u efektivnom novcu, tj sa ciljem prenosa sredstava virtuelnim putem između povezanih učesnika u platnom prometu.

Klirinška kuća - pravno lice koje može poslovati samostalno ili u sklopu berze. Njeno pojavljivanje je vezano za sve veći značaj terminskih poslova (tj. poslova na dugi rok) u savremenim finansijskim tokovima kapitala.

Klub investitora Klub investitora je udruženje grupe investitora koji udružuju svoja sredstva i znanje radi zajedničkog donošenja investicionih odluka, pri čemu svaki član kluba ulaže deo sredstava u obliku početnog kapitala.

Koeficijent obrta kupaca - koeficijent obrta kupaca je još jedan pokazatelj likvidnosti preduzeća, a pokazuje koliko puta u toku godine preduzeće u proseku naplaćuje svoja potraživanja prema kupcima.

Kofinansiranje - pojam kojim se označava finansiranje izvesnih projekata iz izvora koji su najčešće locirani van zemlje u kojoj se projekat realizuje. Kao jedna od glavnih (i prvih) institucija na ovom polju, javlja se Svetska Banka, koja je 1974. godine otpočela poslove kofinansiranja.

Količinski ponderisana prosečna cena - (Volume Wighted Average Price) je pokazatelj koji se koristi pri određivanju najbolje moguće kupovne ili prodajne cene određene hartije od vrednosti. To je pokazatelj prosečne cene jedne hartije od vrednosti tokom jednog dana.

Komercijalni zapisi - kratkoročne hartije od vrednosti koje emituju preduzeća radi prikupljanja novčanih sredstava za finansiranje svog poslovanja. Reč je o instrumentu duga koji se prodaje uz diskont, tj. vrsti kratkoročnih obveznica bez kupona.

Koncern - najviši stepen monopolističkog udruživanja preduzeća. On ujedinjuje preduzeća raznih grana proizvodnje koja u potpunosti gube svoju samostalnost.

Koncesija - odobrenja koje vlast daje kako građanima date države tako i, eventualno, stranim državljanima, radi obavljanja industrijsko-trgovinske ili uopšte privredne delatnosti, na određeni rok, uz naknadu ili bez naknade.

Konglomerat - preduzeće koje obuhvata holding kompaniju i grupu povezanih preduzeća koja uglavnom nisu konkurenti po proizvodima i tržištima. To su velika preduzeća koja se bave raznim, međusobno nepovezanim privrednim aktivnostima.

Konjunktura - smer i intenzitet kretanja, kolebanja (fluktuiranja) privredne aktivnosti.

Konsalting - pružanje usluga ekonomskim subjektima od strane stručnjaka, u vidu saveta o tehničkim, komercijalnim ili pravnim aspektima poslovanja.

Konsignacija - tržišno uređenje u kome konsignator (vlasnik proizvoda) transferiše fizičko vlasništvo proizvoda drugoj stani odnosno primaocu robe, koji služi samo kao agent za prodaju.

Konvertibilne akcije - akcije koje svom zakonskom imaocu ne daju pravo glasa, odnosno upravljanja. Međutim, ove akcije se po odluci investitora mogu konvertovati u obične akcije koje sadrže pravo na upravljanje.

Konvertibilnost valute - sposobnost jedne valute da se relativno lako zameni za drugu valutu ili za zlato.

Korporativni identitet - identitet koji izgrađuju kompanije radi sopstvenog razlikovanja od drugih preduzeća na tržištu, ali i radi većeg i intenzivnijeg poistovećivanja zaposlenih sa svojom firmom. Bazira se na unificiranju i razvijanju simbola, znakova, procedura i dr. On je formalno sadržan u nekoliko svezaka, knjiga, vodiča, u kojima su do detalja opisani svi kriterijumi i standardi koji označavaju i izdvajaju firmu od drugih. Tu spadaju uputstva za:

- izradu štampanih stvari: memoranduma, vizit karti, blokova,
- kreiranje sredstava marketinga: novinskih oglasa, panoa, TV reklama,
- dekoraciju poslovnih i prodajnih objekata,
- odnose između zaposlenih, stil oblačenja u kompaniji i slično

Kreditni rizik Kreditni rizik je specifična vrsta rizika koji nastaje pri ulaganju novčanih sredstava u finansijske plasmane. To je rizik da jedna strana u finansijskom instrumentu neće izvršiti obavezu u potpunosti ili delimično i da će time izazvati da druga strana pretrpi finansijski gubitak.

L

Laferova kriva - dobila je ime po A. Laferu (A. Laffer), predstavniku "ekonomske ponude" koji je dokazivao da su niže poreske stope sasvim konzistentne sa višim poreskim prihodima.

Leveridž-Leverage - Leveridž (leverage) predstavlja proporciju duga jedne kompanije u odnosu na njen kapital. Leveridž (leverage) akcent stavlja na finansijsku strukturu odnosno na prirodnu težnju svakog poslovnog subjekta da "iskoristi" pogodnosti koje mu pruža legislativa jedne države u pogledu vrednovanja kamata na pozajmljena sredstva.

LIBOR LIBOR (engl. London Inter Bank Offered Rate) - kamatna stopa (cena kapitala) koja se koristi na kratkoročnom međunarodnom bankarskom tržištu u Londonu.

Lombardni poslovi - posebna vrsta kreditnih poslova, gde se bonitet zajmoprimca utvrđuje ne njegovom kreditnom sposobnošću, već vrednošću njegovog zaloge koji daje poveriocu.

Londonska berza Londonska berza je osnovana 1802. godine, a 1986. godine je prerasla u Međunarodnu berzu Ujedinjenog Kraljevstva i Republike Irske, mada se i danas popularno naziva "Londonska berza". Akcije se kotiraju slično kao i u Japanu i SAD. Imamo, dakle, glavno tržište (akcije "najjačih" kompanija) i tržište nekotiranih (sa slabijim rejtingom) hartija od vrednosti.

M

Makroekonomija - oblast ekonomije koja se bavi izučavanjem privrede kao celine, u pogledu ukupno proizvedenih roba i usluga, ukupnih prihoda, nivoa zaposlenosti faktora proizvodnje - rada, kapitala i zemlje i opšteg kretanja cena.

Marginalni (granični) troškovi - predstavljaju promenu u ukupnim troškovima kao rezultat proizvodnje dodatne jedinice proizvoda

Marketing informacijski sistem-MIS - skup ljudi, mašina, postupaka i metoda za redovnu, plansku analizu i prezentaciju informacija koje se koriste u donošenju marketinških odluka. To je kontinuelni tok informacija koje su osnova za donošenje odluka.

Marketing miks - kombinacija kontrolisanih instrumenata marketinga kojima se preduzeće koristi da bi postigao očekivani nivo prodaje na ciljnom tržištu.

Medio poslovi - berzanski poslovi čije izvršenje mora da usledi sredinom meseca, ali ovakvi poslovi su negde u praksi zabranjeni.

Menica - hartija od vrednosti koja glasi po naredbi i kojom izdavalac menice (trasant) obavezuje drugo lice ili sebe (trasat) da isplati određenu svotu novca trećem licu, odnosno korisniku menice (remitent).

Merdžer - strategija pripajanja jednog preduzeća od strane drugog, pri čemu se akcije pripojenog preduzeća prenose na preduzeće koje ga je preuzelo, što dovodi do prestanka postojanja preuzete firme.

Metod ponderisanih prosečnih troškova - metod po kome se troškovi svake stavke se određuju iz ponderisanih prosečnih troškova sličnih stavki na početku perioda i troškova sličnih stavki nabavljenih ili proizvedenih tokom perioda.

Međubankarsko tržište - tržište rezervisano za međubankarsku trgovinu na kome se sučeljavaju ponuda i tražnja za novcem, hartijama od vrednosti i devizama, a uglavnom u valutama vodećih razvijenih zemalja.

Međunarodni Monetarni Fond-MMF - osnovan je zajedno sa Međunarodnom bankom za obnovu i razvoj (International Bank for Reconstruction and Development - IBRD) 1944. godine uz učešće 44 zemlje. Osnovni ciljevi Međunarodnog Monetarnog Fonda su:

1. unapređenje međunarodne saradnje kroz konsultacije i zajedničko rešavanje monetarnih problema,
2. produbljivanje međunarodne trgovine, rast zaposlenosti proizvodnje i dohotka,
3. sprečavanje konkurentskih depresijacija,

4. multilateralizam u međunarodnim plaćanjima za tekuće transakcije i uklanjanje deviznih ograničenja koja sputavaju rast međunarodne trgovine,
5. smanjenje platnobilansnih neravnoteža

Zemlje članice su obavezne da uplaćuju kvotu koju čine 25% SPV (specijalnih prava vučenja) ili konvertibilnih valuta, a ostatak od 75% u nacionalnoj valuti. Od visine kvote zavise glasačka prava na sednicama, mogućnost dobijanja kredita i udeo pri raspodeli novokreiranih SP

Mikroekonomija - deo ekonomske nauke koji se bavi analizom ponašanja pojedinačnih ekonomskih subjekata i raspodelom ukupno ostvarenog proizvoda i prihoda. Mikroekonomija proučava pojedinačne ekonomske učesnike sa dva aspekta: kao ponuđače rada i kapitala, i kao krajnje korisnike gotovih proizvoda.

Monentarni agregati - indikatori koji služe za određivanje kvaliteta i funkcija novca u privredi, kao i za vođenje monetarne i politike likvidnosti. Primarni novac (M0) čine:

- gotov novac u opticaju
- žiro računi banaka
- obavezne rezerve poslovnih banaka
- žiro računi države

N

Nikkei 225 - berzanski indeks Tokijske berze, sastavljen od 225 najboljih kompanija listovane na berzi, od kojih je 119 stranih kompanija. Tokijska berza je koncipirana iz 3 dela. Prvi deo obuhvata samo najkvalitetnije kompanije, i od njih je Nikkei 225 i sastavljen. Nikkei je prvi put objavljen 1950. godine, a najveću vrednost je imao 29. decembra.1989. kada je dostigao 38.957.44 jena.

O

Obim trgovanja-Volume - broj komada hartija kojima se trgovalo u posmatranom vremenskom periodu. Obim trgovanja se obično prikazuje ispod dijagrama kretanja cena, i to u obliku stubaca, pri čemu visina svakog stubca predstavlja dostignuti obim trgovanja. Volume je faktor koji se uzima u obzir pri svakoj analizi kretanja cena i donošenju odluka o kupovini ili prodaji.

Obligaciono pravne hartije od vrednosti - hartije od vrednosti koje sadrže pravo potraživanja svojih vlasnika od dužnika. Njihov sadržaj je određeno potraživanje, koje je najčešće izraženo novčano, u kom slučaju predstavljaju novčane hartije od vrednosti ili efekte.

Obveznice - dužničke hartije od vrednosti koje odražavaju određeni dužničko-poverilački odnos. Obveznice su hartije od vrednosti koje vlasniku garantuju isplatu glavnice i kamate po unapred utvrđenom redosledu. Kamata se najčešće isplaćuje šestomesečno i to podnošenjem kupona, dok se glavnica isplaćuje na dan dospeća obveznice.

Obveznice državne blagajne u SAD (Treasury) - dugoročne transferabilne hartije od vrednosti koje emituje državna blagajna u SAD. Ove obveznice imaju rok dospeća od 10 do 30 godina i donose fiksni prinos.

Odloženi prihodi - javlja u nekim tipovima poslovanja, obično kada kupac plaća za robu i usluge unapred. Na primer, kompanije koje prodaju pretplate na časopise ili aviokompanije koje prodaju karte za buduća putovanja avionom, primaju gotovinu pre isporuke proizvoda ili usluga. U ovim slučajevima, proces zarade je nepotpun dok se proizvod ne dostavi. Kada kupac plaća unapred, preduzeće mora zapisati obavezu za dostavu robe i usluge. Ova obaveza se zove odložen prihod ili nezarađen prihod i zapisuje se među drugim obavezama u Bilansnom Izveštaju. Odloženi prihodi se odlažu na računu pasivnih vremenskih razgraničenja i priznaju se kao prihodi u narednim obračunskim periodima.

Of šor kompanija-Off shore - firme osnovane u zemljama koje strancima obezbeđuju mogućnost da osnuju kompaniju u obliku akcionarskog ili društva sa ograničenom odgovornošću uz plaćanje minimalnih poreza, a ponegde čak i bez obaveze plaćanja poreza. Off shore kompanije moraju da ispunjavaju određene uslove u odnosu na zemlju osnivanja: vlasništvo je ograničeno samo na strane državljanke, celokupan profit mora da se realizuje kroz poslovanje sa stranim kompanijama a kapital kojim se kompanija finansira mora da bude iz inostranih izvora.

Opcije na akcije - metod stimulacije, odnosno nagrađivanja top menadžera za postignute rezultate, kao i način za motivisanje kvalitetnih kadrova. Opcija na akcije se sastoji od prava datog pojedincu da nakog određenog datuma navedenog u opciji kupi određenu količinu akcija po ceni utvrđenoj u opcijском ugovoru. Cena akcija u opcijском ugovoru može biti tržišna, knjigovodstvena ili čak niža. U zavisnosti od tipa aktive na koju se odnose razlikujemo:

- opcije na HOV,
- devizne opcije,
- opcije na kamatnu stopu,
- opcije na tržišne indekse

Operativna marža-EBIT - prihod u koji nisu uračunati izdaci po osnovu kamata i poreza. Operativna marža se dobija deljenjem prihoda od prodaje koji je umanjen za operativne troškove sa prihodima od prodaje, i pokazuje koliko kompanija zadržava novca od svakog dinara prodatih proizvoda. Što je veća operativna marža (EBIT), to kompanija zarađuje više profita za istu količinu prodatih proizvoda.

Organizovano tržište - tržište hartija od vrednosti i drugih finansijskih instrumenata koje je dostupno javnosti i na kome se po unapred propisanim pravilima trguje hartijama od vrednosti i drugim finansijskim instrumentima, a koje organizuje organizator tržišta i nad kojim nadzor vrši Komisija za hartije od vrednosti.

Osnovne vrste hartija od vrednosti - obuhvaćene sledećom klasifikacijom:

1. akcije - hartije od vrednosti koje glase na deo osnovnog kapitala akcionarskog društva,
2. obveznice - dužničke hartije od vrednosti,
3. varanti - hartije od vrednosti koje imaocu daju pravo na kupovinu, odnosno prodaju hartija od vrednosti i drugih finansijskih instrumenata, određenog dana, odnosno u određenom periodu, po unapred određenoj ili određivoj ceni,
4. depozitne potvrde - hartije od vrednosti koje izdaju banke koje poseduju inostrane akcije ili obveznice deponovane kod banke u inostranstvu, a koje predstavljaju domaći ekvivalent inostranih akcija ili obveznica, odnosno sadrže istovetna prava i obaveze, kao i inostrane hartije od vrednosti na koje se odnose.

Osnovni koeficijent pokrivenosti dividen - iznos neto profita za određeni period koji je pripisiv običnim akcionarima podeljen ponderisanim prosečnim brojem običnih akcija dospelih tokom određenog perioda.

Otrovna pilula Otrovna pilula je odbrambena strategija koju koriste kompanije kojima pretilo preuzimanje. Cilj otrovne pilule je da se akcije preduzeća učine što manje privlačnim za kompaniju koja pretilo preuzimanjem. Otrovna pilula generalno podrazumeva dva metoda odbrane:

1. "Flip In" metod predstavlja izdavanje novih preferencijalnih akcija postojećim akcionarima koje bi im dozvolile da kasnije kupe nove akcije po minimalnoj ceni, čime se postiže razvodnjavanje akcijskog kapitala, što kompaniju čini skuplju za potencijalnog preuzimača.
2. "Flip Over" metod predstavlja klauzulu u ugovoru o preuzimanju kojom se na preuzimanje pristaje ali samo pod uslovom da se postojećim akcionarima posle merdžera dozvoli da kupe akcije preduzeća preuzimača.

P

P/E racio-Odnos cene i dobiti Price to Earnings ratio (P/E ratio) - odnos između trenutne cene akcije na berzi i dobiti po jednoj akciji (Earnings per Share). Ovaj odnos pokazuje koliko su investitori spremni da plate za svaki dinar koji kompanija zaradi.

$P/S \text{ racio} = \text{Trenutna tržišna vrednost akcije} / \text{Vrednost prodaje po jednoj akciji, ili}$

$P/S \text{ racio} = \text{Tržišna kapitalizacija (zbir vrednosti svih izdatih deonica)} / \text{Ukupna vrednost prodaje u poslednjih 12 meseci. Osnovni nedostaci P/S racia su:}$

- - Visok rast prodaje ne znači i visok rast profita
- - PS racio ne uzima u obzir troškove niti njihovu strukturu
- - Različiti metodi prikazivanja prihoda mogu uticati na prikazivanje prodaje

Price to Sales racio se najčešće koristi za poređenje kretanja sličnih akcija ili kompanija iz iste industrije.

Pac Man - odbrambena strategija koju preduzeća koriste kada im pretil opasnost od preuzimanja. Suština Pac Man odbrane je u tome da ciljana kompanija pokušava da preuzme kompaniju agresora, a sve sa ciljem da se odbrani od preuzimanja.

Paket akcija - posedovanje određenog procenta akcija nekog preduzeća koji omogućava bitan uticaj na društvo. Posedovanjem samo 5% akcija nekog preduzeća akcionar može da iznudi sazivanje skupštine akcionara, dok paketom od 25,1% može da blokira sve odluke skupštine (promena kapitala društva, ili izmena statuta) za čije je donošenje neophodna kvalifikovana većina koju čini vlasnik ili vlasnici 75% akcija. Obezbeđenjem paketa od 75,1% akcija se garantuje potpuni uticaj na društvo.

PB racio-Odnos tržišne i knjigovodstvene (Price to Book racio) - pokazuje koliko je tržišna vrednost akcije kompanije veća od njene knjigovodstvene vrednosti iskazane u bilansu stanja. $PEG \text{ Racio} = (P/E \text{ racio}) / \text{Očekivani budući rast u \%}$. Kako je očekivani budući rast kategorija koja zavisi od mnogih faktora, PEG racio ostavlja mogućnost greške, ali ga investitori i dalje koriste kao reper pri određivanju potencijala neke akcije u budućnosti. Racio oko 1 se smatra normalnom vrednošću.

People Pill - odbrambena strategija koju preduzeća koriste kada im pretil opasnost od preuzimanja. People pill je slična otrovnoj piluli, samo u ovom slučaju kompanija ne uništava samu sebe već svi njeni zaposleni prete da će dati otkaz ukoliko dodje do preuzimanja.

Pokretni prosek-Moving Average - kretanje srednje vrednosti cene hartija od vrednosti u posmatranom vremenskom periodu i to je jedan od najvažnijih pokazatelja koji analitičari koriste u kombinaciji sa ostalim indikatorima.

Ponderisan prosek - prosek čija vrednost zavisi od težine koju svaka komponenta koja učestvuje u izračunavanju nosi.

Povraćaj na neto imovinu - je mera za ocenjivanje profitnih performansi jedne kompanije.

Prihodi - povećanja ekonomskih koristi tokom obračunskog perioda u obliku priliva ili povećanja sredstava ili smanjenja obaveza, što dovodi do povećanja kapitala, izuzev onih koja su povezana sa doprinosima učesnika u kapitalu.

Primarna emisija hartija od vrednosti - prva emisija hartija od vrednosti nekog preduzeća na berzi, čiji je osnovni cilj obezbeđenje dodatnog kapitala.

Prinos na kapital-ROE - koeficijent koji pokazuje kolike prinose kompanija ostvaruje koristeći kapital koji su akcionari uložili u kompaniju.

Prinos na sredstva-ROA - koeficijent koji pokazuje koliko prinosa jedna kompanija može da očekuje od ulaganja jedne novčane jedinice svojih ukupnih sredstava. Prinos na sredstva se još naziva i prinos na aktivu, a ROA je skraćenica od Return On Assets i preuzeta je iz engleske terminologije.

Prioritetne akcije - hartije od vrednosti koje svojim vlasnicima daju prednost prilikom isplati dividendi i likvidacionog ostatka, a ponekad garantuju i fiksni iznos dividende. Sa druge strane, prioritetne akcije ne daju pravo na upravljanje, odnosno, pravo glasa na skupštini akcionara..

Profesionalni investitori su:

- banke sa sedištem u Republici,
- međunarodne finansijske institucije kao što su: Međunarodna banka za obnovu i razvoj, Međunarodno udruženje za razvoj, Međunarodna finansijska korporacija i Evropska banka za obnovu i razvoj,
- osiguravajuća društva sa sedištem u Republici,
- društva za upravljanje investicionim i dobrovoljnim penzijskim fondovima sa sedištem u Republici,
- brokersko-dilerska društva sa sedištem u Republici,
- banke, osiguravajuća društva, brokersko-dilerska društva, društva za upravljanje investicionim i dobrovoljnim penzijskim fondovima i investicioni i penzijski fondovi sa sedištem u državama članicama Organizacije za ekonomsku saradnju i razvoj (OECD), državama članicama Evropske unije i druga pravna lica sa sedištem u Republici ili u državama članicama OECD i EU, koja svoja novčana sredstva ulažu u hartije od vrednosti radi

ostvarenja dobiti na osnovu razlike u ceni ili radi zaštite finansijske imovine od tržišnih rizika, odnosno radi ostvarivanja prava iz hartija od vrednosti

Promptni-Spot-poslovi - poslovi koji se obavljaju na berzama sa ciljem plasiranja kapitala u jako kratkom roku, najčešće između 2 i 5 dana od zaključenja ugovora.

Prospekt - emisioni dokument u kome su sadržane sve relevantne informacije o emitentu hartija od vrednosti kao i o nameni sredstava koja se emisijom pribavljaju. Prospekt predstavlja sažeti prikaz svih dokumenata koji si su podneseni nadležnom organu za kontrolu poslovanja sa hartijama od vrednosti.

R

Racio gotovine-Odnos kiselosti - test likvidnosti preduzeća, ali znatno strožiji od racia tekuće likvidnosti. Ovaj racio eliminiše zalihe i potraživanja od kupaca i pokazuje realnu trenutnu likvidnost koristeći samo gotovinu i utržive hartije od vrednosti.

Revizija, ili auditing, - postupak provere knjigovodstvene evidencije i finansijskih izveštaja preduzeća od strane stručnih lica.

Russell 2000 - najpopularniji indeks "malih" kompanija na tržištu SAD. Russell 2000 sadrži 2000 najmanjih kompanija u Russell 3000 indeksu, koji obuhvata 3000 kompanija sa najvećom tržišnom kapitalizacijom u SAD.

S

Sekundarna emisija hartija od vrednosti - proces izdavanja novih akcija od strane kompanije koja je već izdala jedan deo akcija kroz inicijalnu ponudu hartija od vrednosti. Sredstva stečena kroz sekundarnu emisiju se koriste ili za refinansiranje ili za dalji rast kompanije. Karakteristike ovakve ponude su razvodnjavanje kapitala i povećanje tržišne kapitalizacije i vrednosti kompanije.

Sekundarno tržište (secondary market) - tržište na kome se obavlja stalna kupoprodaja već emitovanih hartija od vrednosti koje su u ruke investitora došli prodajom na primarnom tržištu. Zove se i transakcijsko tržište.

Seljenje kapitala - predstavlja stanje u jednoj tržišnoj privredi kada rezidenti te privrede prebacuju u celini ili delimično svoju imovinu u druge zemlje čija je privreda zdravija, razvijenija ili pruža veće mogućnosti za zaradu.

Semeni kapital - inicijalni iznos novca ili novčanog ekvivalenta koji je upotrebljen u cilju startovanja novog posla, a često je investiran u istraživanje tržišta i kreiranje proizvoda.

Serijska korelacija - stepen sličnosti između dve vremenske serije u jednom neprekidnom vremenskom intervalu. Drugim rečima, serijska korelacija je sličnost između cena akcija u dve ili više vremenskih serija, u slučaju kada na cene obe akcije utiču isti faktori.

Short hedge - hedging strategija koja prodavcu obezbeđuje cenu po kojoj će u budućnosti prodati predmet ugovora. Koristi se u futures poslovima kao odbrana od buduće cenovne depresijacije.

Short sale ili prazna prodaja - strategija investiranja koja se koristi kada investitor veruje da su neke akcije precenjene i da će im cena uskoro pasti. Tada on pozajmljuje akcije, prodaje ih a zatim čeka da cena padne kada ih kupuje nazad i vraća brokeru ili dileru od kojih je akcije pozajmio.

Skalpiranje (Scalping) - strategija dnevnog trgovanja na berzi.

Složena kamata - nagomilana kamata bazirana na inicijalnom iznosu glavnice i akumulirane kamate prethodnih perioda (složeno ukamaćenje glavnica kamata na kamatu).

Solventnost - sposobnost plaćanja, odnosno sposobnost fizičkih ili pravnih lica da podmire dospеле obaveze plaćanja u roku dospeća.

Specijalna prava vučenja - bankovni računi zemalja članica Međunarodnog Monetarnog Fonda, iza kojih ne stoji zlato ili neka valuta. Postoje samo na osnovu dogovora zemalja članica, a njihova distribucija po državama je izvršena prema kvotama koje svaka članica mora da uplati.

Spekulativni poslovi - berzanske transakcije čiji je osnovni cilj velika zarada u veoma kratkom roku, koja se ostvaruje kupovinom po niskim cenama i prodajom poviškim cenama.

Spread, - razlika između cene po kojoj se hartija od vrednosti nudi na tržištu kapitala i cene koju su investitori spremni da plate.

SRX indeks - cena srpskih akcija tretiran tržišnom kapitalizacijom, i sastoji se od 8 najlikvidnijih akcija kojima se trguje na Beogradskoj Berzi.

Sveća – Candlestick Sveća, ili candlestick - popularan način grafičkog prikazivanja cenovnog kretanja hartija od vrednosti. Sveća se sastoji od tela sveće, odnosno uspravnog pravougaonika, i vertikalne linije koja prolazi kroz telo sveće.

Swap poslovi - zamena jedne valute ili kamatne stope za drugu, kao i zamenu hartije od vrednosti za drugu između dve kompanije koje imaju korist od ovakvog posla. Predmeti swap poslova se zamenjuju po jednoj ceni danas, a po isteku roka ugovora se zamenjuju ponovo između istih subjekata po ugovorenoj ceni. Swap poslovi su dakle spot i terminska transakcija istovremeno.

T

Terminski poslovi - berzanske transakcije koje se izvršavaju u unapred definisanom roku, najčešće između 15 dana i jedne godine. Terminski poslovi se zaključuju iz špekulativnih pobuda, sa namerom da se ostvari profit prodajom (kupovinom) hartije od vrednosti o roku izvršenja ugovora.

Terminsko tržište - tržište na kome se zaključuju ugovori o kupoprodaji robe ili vrednosnih papira u budućnosti, dok su cena, količina i datum isporuke određeni u momentu sklapanja ugovora.

Tokijska berza - najveća berza u Japanu i na njoj je listovano 1.597 kompanija od kojih je samo 119 inostrano. Tokijska berza je podeljena na 3 dela, jedan koji obuhvata najkvalitetnije kompanije (ekvivalent NYSE), drugi sa malo blažim kriterijumom (ekvivalent AMEX) i treći koji obuhvata akcije inostranih firmi.

Trading Volume-Utrživa masa (Trading Volume) - izražena tržišnu aktivnost kao broj finansijskih instrumenata kojima je trgovano na tržištu u određenom vremenskom periodu.

Trend - dugoročno posmatrani razvoj određene ekonomske varijable.

Tržišna kapitalizacija - proizvod ukupnog broja akcija i tržišne cene. To je termin koji je veoma važan za investitore i finansijske analitičare, a i za uopšteno sagledavanje i analizu makroekonomske politike.

Tržišni rizik - rizik da će vrednost nekog finansijskog instrumenta varirati kao rezultat promena u tržišnim cenama bilo da su promene izazvane faktorima specifičnim za određenu hartiju od vrednosti ili njenog emitenta, ili faktorima koji utiču na sve hartije od vrednosti kojima se trguje na datom tržištu.

Tržište bikova - karakteristična situacija, na tržištu kada ono raste brže od svog istorijskog proseka i praćeno je porastom cena akcija ili očekivanjima da će cene akcija porasti.

Tržište kupaca - tržišne uslove koje karakteriše ponuda koja je mnogo veća od tražnje. Tržište kupaca može da se odnosi na određenu akciju, akcije jedne cele privredne grane ili tržište hartija od vrednosti u celini. Takođe se može odnositi i na proizvod, grupu proizvoda ili celo tržište.

Tržište medveda Tržište - izraz za tržišne (berzanske) uslove kada cene akcija padaju ili se očekuje da će pasti, kao i globalni pesimizam u pogledu isplativosti investiranja.

Tržište prodavaca - tržišna klima u kojoj cene i uslove prodaje diktiraju prodavci. Glavna osobina tržišta prodavaca je veliki broj kupaca i velika tražnja za akcijama, odnosno proizvodima na tržištu. Ovakva situacija je preduslov koji prodavcima (kojih ima malo) daje mogućnost da podižu cene dokle god se akcije kupuju.

U

Usklađivanje troškova sa prihodima - troškovi se priznaju u Bilansu uspeha na osnovu direktnog povezivanja između nastalih troškova i zarade posebnih stavki dohotka. Ovaj proces uključuje simultano ili kombinovano priznavanje prihoda i troškova koji nastaju kao rezultat direktno ili zajednički iz iste transakcije ili drugih događaja.

V

Varanti - dugoročne opcije na kupovinu akcija. Varanti su slični call opcijama zbog toga što, kao i opcije, omogućavaju kupovinu fiksnog broja akcija po unapred određenoj ceni u određenom vremenskom periodu.

Volatility - dinamika kretanja cene akcije u određenom vremenskom periodu. Viši stepen volatility-ja znači i veći rizik ulaganja zbog dramatičnih fluktuacija cena.
cenu za 120% kada poredbeni indeks promeni vrednost za 100%.

Z

Zalihe Zalihe su sredstva:

- koja se drže za prodaju u redovnim tokovima privrednih aktivnosti,
- u procesu proizvodnje,
- u formi materijala ili potrošnog materijala za potrošnju u proizvodnom procesu ili pružanju usluga

Zalihe sadrže robu koja je nabavljena i drži se za ponovnu prodaju uključujući, na primer, trgovačku robu koju je nabavio trgovac na malo i drži se za ponovnu prodaju, ili zemljište i drugu imovinu koja se drži za ponovnu prodaju.

Zasićenost tržišta - faza životnog ciklusa jednog proizvoda, momenat u kome taj proizvod svi kojima je neophodan već poseduju, što predstavlja maksimizaciju njegovog potencijala.

Zatvorena korporacija - privatna kompanija, u kojoj su menadžeri ili članovi porodice zadržali sve akcije sa pravom glasa.

Zemlje poreskog raja - zemlje čiji je osnovni cilj privlačenje velikog broja stranih kompanija. Ovo postižu svesnim smanjivanjem ili ukidanjem poreskih opterećenja i garantovanjem potpune diskrecije u smislu tajnosti finansijskih podataka.

Ziralni novac - potraživanje kod banaka koja su trenutno naplativa i nalaze se na transakcionim računima (žiro i tekući računi) ili u obliku gotovine u blagajni. Žiralni novac čine polaganja u gotovini, putem uplata sa drugih računa (virmanisanjem), a može nastati i po osnovu odobrenog kredita od strane banke na račun korisnika. Žiralni novac se nalazi na računima centralne banke i poslovnih banaka.

Zlatna akcija - termin koji se najčešće vezuje za proces privatizacije i korporativno upravljanje akcionarskim društvima. Zlatnom akcijom predstavlja situaciju u kojoj jedan ili više akcionara imaju paket od 50+1% akcija, čime se obezbeđuje presudna uloga pri odlučivanju o daljem poslovanju kompanije.